УДК 262.14: 94(477.83/.86)

Петро Ганцюк
Івано-Франківський обласний музей визвольної боротьби імені С. Бандери

Змагання за Бога і Україну: штрихи до портрета отця Григорія Музички (1889 – 1978)

У статті зроблено спробу реконструкції біографії греко-католицького священика о. Григорія Музички, сподвижника та організатора українського духовно-культурного національного життя на теренах Журавенщини, катехита шкіл і секретаря філій «Просвіти» та «Сільського Господаря», комісара міста Журавно в часи ЗУНР, пароха сіл Голешів та Чертіж в Журавенщині, багаторічного в'язня польських тюрем, який закінчив свій життєвий шлях на еміграції в 1978 р.

***Ключові слова**: о. Григорій Музичка, духовна семінарія, катехит, «Просвіта», «Сільський Господар», комісар м. Журавно, ЗУНР, парох, Журавенщина, москвофільство, патріот, в'язень польських тюрем, еміграція.*

Актуальність вивчення постаті греко-католицького священика о. Григорія Музички полягає в тому, що його досвід душпастирської та громадсько-просвітницької праці в умовах сьогодення може стати добрим прикладом служіння Богу та Україні для греко-католицького духовенства та мирян. Його життєвий шлях аж надто не привертав увагу істориків і залишається мало дослідженим. Загалові о. Г. Музичка відомий переважно як священик-емігрант, автор спогадів про Журавенщину[1].

Знайомство автора з постаттю о. Григорія Музички відбулося у процесі дослідження біографії курінного УПА на теренах Калущини «Летуна» – Євгена Музички[2], який виявився наймолодшим сином о. Григорія і доля якого для батьків та рідних братів, котрі теж опинились в еміграції, так і залишилась невідомою. Єдине, що знав-здогадувався батько, це те, що «Євген остався в краю і поляг в УПА, у боротьбі з большевиками»[3]. Після ознайомлення з історією родини Музичків автора статті не покидала думка про незбагненність життєвого шляху цієї людини-борця, справжнього патріота, який повсякчас жертвував собою заради Бога й України, і про якого так мало ми знаємо. Саме це, як на мене, актуалізує потребу більш ширшого і глибшого висвітлення біографії о. Г. Музички. Водночас, на мою думку, актуальним буде дослідження сторінок біографії також інших членів його родини, зокрема найстаршого сина о. Григорія – о. Романа Музички, ЧНІ.

---

[1] Стрийщина: історико-мемуарний збірник. Т. ІІІ / ред.-упоряд. І. Пеленська, К. Баб'як. – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Сідней, 1993. – 635 с. – С. 397–416.

[2] Село Буянів. Полеглі члени ОУН і вояки УПА // Данилишин О. М. Дзвони пам'яті. Штрихи національно-визвольної боротьби Жидачівщини. 1939 – 1950-ті роки. – 2-е видання, доповнене і перероблене. – Львів: Астролябія, 2007. – 448 с. – С. 37.

[3] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину. Спогад. // Стрийщина: історико-мемуарний збірник. Т. ІІІ / ред.-упоряд. І. Пеленська, К. Баб'як. – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Сідней, 1993. – 635 с. – С. 416.

Актуальності цьому дослідженню надає і той факт, що все більше істориків – дослідників історії УГКЦ звертаються до написання біографій не тільки окремих представників духовенства, а й цілих священичих династій.

Постать греко-католицького священика о. Григорія Музички, його життєвий шлях, особливості та засадничі напрямні формування світогляду священика, його особистості, а також його душпастирська, катехитична, культурно-просвітницька, громадська та суспільно-політична діяльність у контексті суспільно-політичного життя українського суспільства Галичини першої половини ХХ ст. і є основою нашого дослідження.

Мета статті – не претендуючи на повноту розкриття проблеми, на основі наявних матеріалів, зокрема особистих спогадів, матеріалів родинного архіву, еміграційної української преси, окремих краєзнавчих збірників спробувати об'єктивно висвітлити біографію і саму постать о. Григорія Музички, його душпастирську та суспільну діяльність.

12 листопада 1978 р. у м. Клівленд, штат Огайо (США), на 90-му році життя в одному з місцевих шпиталів після короткої недуги помер о. крилошанин Григорій Музичка, який у всіх відношеннях міг би послужити за приклад священика-патріота, для якого Бог і Україна були змістом і метою життя[4].

Григорій Музичка народився 26 червня 1889 року в с. Доброводи, Збаразького повіту, що на Тернопільщині. В 1911 р. закінчив гімназію в м. Тернопіль разом з майбутнім Патріархом УГКЦ, Блаженнійшим Йосифом Сліпим.

Після «матури» (складання іспиту зрілості), відчуваючи покликання до духовного стану, їде до Львова студіювати теологію. У 1914 році, з вибухом Першої світової війни, добровільно зголосився «санітетом» (санітаром) до австрійського військового шпиталю у Львові. Напередодні вступу російських військ у Львів разом із богословом Йосифом Бучинським, шкільним товаришем, покидає місто – вибирається на захід і опиняється у Моравії, в м. Оломоуц, де був теологічний факультет. Тамтешній архієпископ прийняв їх обох до Духовної семінарії, де вони продовжили навчання. Коли Львів було звільнено, Григорій з Йосифом повернулися до міста і в 1916 р. закінчили богословські студії. За порадою товариша по теологічних студіях, о. Павла Джулинського, в липні 1916 р. Григорій Музичка виїхав до с. Буянів (Журавенщина), до відомої родини Михайловичів[5]. Голова родини – Роман Михайлович – був знаним артистом-маляром, а його дружина Христина – управителькою місцевої школи. Обоє були організаторами і натхненниками українського національного життя в селі[6]. Вони якраз потребували катехита-виховника для своїх чотирьох дітей, що навчалися в школі.

У вересні 1917 р. з московської неволі повернувся глава УГКЦ митрополит Андрей Шептицький. Вже 2 жовтня Григорій одружується зі своєю ученицею Марією, найстаршою дочкою родини Михайловичів,

---

[4] Св. п. о. крил. Григорій Музичка, прикладний священик-патріот, помер у Клівленді // Свобода. Український щоденник. – 1978. – 14 грудня. – С. 1.

[5] Стрийщина: історико-мемуарний збірник. – Т. ІІІ. – С. 397, 426.

[6] Буянів / Наталія Пазуняк: Села Журавенщини // Стрийщина: історико-мемуарний збірник. – Т. ІІІ. – С. 426.

а 17 жовтня 1917 р. приймає від митрополита Андрея священичі свячення. Цього ж місяця був призначений митрополитом А. Шептицьким на катехита шкіл в м. Журавно, де з листопада розпочав свою працю. Одночасно виконував обов'язки секретаря місцевих філій «Просвіти» і «Сільського господаря».

«В Журавні була тоді Філія «Просвіти» і Філія «Сільського господаря». Головою першої був тоді о. декан Йосиф Логинський, а другої о. Северин Борачок, парох Яйковець. Я став секретарем обох Філій. Роботи було тому багато, бо це був час війни, люди приходили з цілої околиці за різними порадами, а передовсім родини тих, яких батьки, чи мужі були при війську, на фронтах. Для них треба було старатись про різні підмоги від держави, бо такий був закон на час війни…»[7], – згадував о. Григорій.

Характеризуючи тогочасне суспільно-політичне становище українства в Журавно, о. Музичка з прикрістю констатує:

«Журавно було москвофільським гніздом, а поляки були шовіністи; одні й другі ненавиділи українців… На соборчиках отців кондеканальних приходилось нераз зі священиками-москвофілами, вже по їх переживаннях в Талергофі – ще боротьбу зводити. Та час своє робив. Зближався 1-ший листопад 1918 р.»[8].

У листопаді 1918 року, після проголошення української влади у Львові та у Західній Україні, о. Григорій Музичка проголосив цю владу в Журавно та став комісаром міста[9].

Перебуваючи на цій посаді, о. Григорій зіштовхнувся з багатьма проблемами, вирішення яких вимагало від нього надзвичайних зусиль та твердої волі. Про один з таких випадків о. Г. Музичка згадував так:

«Коли надходив Великдень, не було в крамницях дріжджей, може купці нарошне не спровадили. Тоді в квітну неділю зібралось біля мого мешкання яких сотня – кацапів з Журавна і з околиці і домагалися від мене дріжджей. Я сказав, що це до мене не належить, тим займаються купці. Вони почали тоді кричати: «Як не будемо мати дріжджей, то ми з вас зробимо дріжджі, ми вкинемо вас живцем в ту криницю, коло якої стоїмо. Які будуть наші свята без паски?» Я їм сказав: «Якщо ви не будете мати паски, то й я не буду мати й будемо мусіли без паски обійтися». Вони почали тоді кричати: «Ви пощо починали війну з поляками, ми жили дотепер з поляками добре і дальше хочемо з ними жити добре…». На це я: «Я з поляками війни не починав, а поляки почали війну з нами!» Вони стали кричати: «Ви і такі, як ви, роблять біду…». Я пішов тоді до хати, а вони далі кричали… Це був для мене важкий удар, але я не піддався. Другого дня поїхав я до Станиславова і роздобув там дріжджі, бо там була фабрика дріжджей. І свята пройшли спокійно. Але скільки то приходилось мені пережити? А до того всього той новий комендант Брич, слідив крок в крок за мною і доносив полякам всі наші пляни»[10].

---

[7] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С. 398.
[8] Там само. – С. 398.
[9] Свобода. – 1978. – 14 грудня. – С. 1.
[10] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С. 401.

Після окупації поляками міста в 1919 році о. Музичка двічі був арештований польською поліцією за проголошення української влади в листопаді 1918 р.

«Коли почалась Чортківська офензива, вночі арештували мене поляки вдруге й завезли до в'язниці в Стрию. Там був я 2 тижні. Потім завезли мене до Бригідок у Львові. Там застав я вже з Журавенщини: старушка о. Крилошанина Тому Березовського, пароха Ляхович Зарічних, о. декана Йосифа Логинського, пароха Володимирець, і о. Євгена Федоришина, завідателя парафії Журавно. Мабуть по 2-ох місяцях їх усіх 3-ох звільнили, а мене повезли з іншими на Познанщину, до Стшалкова і там примістили нас у землянках. Під зиму перенесли нас до бараків. Мене примістили ще з кількома в одній кімнаті, між іншими був о. Павло Джулинський з Мельнича, який тоді був сотрудником в Калуші. По якомусь часі піддали мені співмешканці бараку думку, щоб я написав письмо до президента Пілсудського, в якому ми просимо, щоб наказав віддати нас під суд, якщо ми в чомусь винні, а якщо ні, то хай нас накаже звільнити. І я це зробив, а всі інші дали свої підписи. В зимі перенесли нас усіх до Домб'я біля Кракова – може це була реакція на наше письмо. Там якийсь час подержали нас, потім звільнили усіх»[11].

Повернувшись з ув'язнення, о. Г. Музичка був спочатку завідувачем парафії в селі Ляховичах Зарічних на Жидачівщині. В 1921 році призначений спочатку завідувачем, а опісля – парохом у селі Голешів над Дністром. Пізніше, у 1929 році, був призначений на пароха села Чертіж на Журавенщині.

«В місяці травні був я у Митрополита Андрея у Львові, він сказав мені: «У мене була численна делегація зі Журавенщини і просили дуже, щоб я дав вас на пароха до Чертіжа. Я хотів мати вас близько себе – в Щирці, або в Галичі, бо там ви придались би, та ці делеґати просили дуже, щоб я дав вас до Чертіжа. Тепер залежить від вас, як ви рішитесь…». Я подякував, але сказав рівночасно, що я мушу ще застановитись над тим, бо Чертіж, це кацапська твердиня Журавенщини, там можуть кацапи доїхати мені кінця. Я вправді на все готов, але стереженого Бог стереже. «То добре!» – сказав Митрополит.

…Щойно в липні рішився я йти до Чертіжа і в тій цілі поїхав до Митрополита. Митрополит сказав: «Добре, що ви рішилися остаточно там піти, але одне вам скажу, що ви будете мати багато клопотів. У мене була вже два рази інша делеґація з Чертіжа й просили, щоб я дав їм «руского священика, а не украєнца». Не знаю отже, як ви до них дістанетесь, але приїдьте до мене 8. серпня до інсталяції…». І я так зробив. Тоді Митрополит сказав: «Вже третій раз були у мене люди з Чертіжа й сказали при відході, що коли ви у них покажетесь, то вони вас уб'ють на місці. То мене дуже заболіло, я не міг зрозуміти того, як злоба людська може далеко сягати. Я їм сказав, що я перший раз з подібним стрічаюсь. «Якщо ви так хочете поступити зі священиком, то ви негідні взагалі мати священика», – сказав я їм. І вони пішли. Не знаю, як ви там до них дістанетесь, будьте дуже осторожні…».

[11] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С. 403.

Прийшло свято «Чесного Хреста», 27 вересня. В Чертіжі був це храмовий празник і я рішився поїхати до них і відслужити Службу Божу. Приїхав я коло церкви якраз тоді, коли всі люди були вже в церкві так, що мене ніхто не бачив. Почерез захристію дістався я до церкви. Тимчасовий завідатель парафії, молодий священик, о. Паламар обкаджував якраз престіл перед початком Служби Божої. Він побачив мене, прийшов до захристії і спитав: «Отець хочуть певно Службу Божу правити?». «Так!» – сказав я. «То я буду кадити дальше, прошу вдягнути ризи і будемо разом правити». Я так зробив. Коли я показався коло престола, в церкві постав рух і крик. Якщо я був би на дворі, не знаю що були б зі мною зробили. Та Бог добрий. Я почав Службу Божу, крик у церкві почав поволі втихати. Коли я після Євангелії виголосив проповідь, був уже цілковитий спокій до кінця Служби Божої. А коли я виходив з церкви по Службі Божій, люди станули «в шпалір» від церкви до дороги й тоді старий чоловік, дуже чесна людина, як я його опісля пізнав, приступив до мене і сказав: «Отче парох, ви нам сьогодні дуже милу несподіванку зробили, ми дуже тішимося, що ви будете нашим парохом; коли по вас маємо фіри післати, щоб вас перевезти і скільки фір потрібно, 50 чи більше?…».

Та по тих всіх переживаннях по повороті з Чертіжа додому – до Голешова, я захворів. Щойно 1 листопада перепровадився я до Чертіжа – їхніми фірами. Але мимо всього треба було в початках бути дуже осторожним, – бо солтис і поліція не давали мені спокою. Вечорами я ніколи з хати не виходив, не вибирався в дорогу, ані з дороги.

По двох тижнях поїхав я до Митрополита, щоб йому сказати, що я вже в Чертіжі. Він сказав: «…Аж надто видно, що рука Божа біля вас! Признаюсь вам, що я побоювався дуже за ваше життя й просив Бога про поміч для вас. Тепер ґратулюю вам із глибин серця і бажаю щиро!...»[12].

У 1932 році о. Г. Музичка був призначений на декана Журавенської округи[13], обов'язки якого виконував аж до 1939 року. Від 1938 р. і до його арешту польською владою в липні 1939 р. (перебував у в'язниці м. Стрий) – парох в с. Буянів[14].

Про свою подальшу долю о. Музичка писав: «Урятував нас вибух війни. Начальник суду і судді повтікали, а сторожі нас звільнили… Коли ми вийшли на волю, о. Нарожняк пішов до своїх батьків, а нас трьох забрав о. Маріян Цурковський з Ланів, до себе. Мене перестерегли, щоб я не вертався додому, бо там шукають мене большевики. Я пішов тоді до церкви просити Бога в молитві, що маю робити. Я не мав грошей, вбрання, ні навіть білля, бо мене забрали в рясі. На вулиці зустрінув я свого товариша з Богословії, о. Ліщинського і він дав мені гроші, а пастор Ляденберґер, з яким я заприязнився в тюрмі, виробив мені папери на переїзд поїздом до Перемишля. Там я хотів зголоситися у Преосв. Владики, який знав мене і міг мені дати місце на Лемківщині. Мені одначе не дозволили під карою розстрілу висісти в Перемишлі, ані в Кракові, і я заїхав аж до Німеччини»[15].

---

[12] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С. 409-410.

[13] Волинець Л. Гуцульська різьблена касетка: родинна пам'ятка стає музейним скарбом // Сівач. – 2013. – 29 грудня.

[14] Буянів / Наталія Пазуняк: Села Журавенщини // Стрийщина. – Т. ІІІ. – С. 426.

[15] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С.415-416; Вісти з українських земель і імміграції //Свобода. Український щоденник. – 1939. – 15 листопада. – С. 2.

Опинившись аж у Баварії, о. Григорій так і не встиг поєднатись з родиною: дружиною Марією з Михайловичів та трьома синами: Романом, Ярославом та Євгеном[16].

З 1944 по 1961 рік він провадив душпастирське служіння в Німеччині та Бельгії. Вже будучи у пенсійному віці, переїхав до сина Ярослава та невістки Лариси у м. Кентон, штат Огайо (США)[17].

Дружина о. Музички Марія залишилася і жила в с. Чертіж[18]. З приходом більшовиків, у 1940 році, Марія Музичка була заарештована і вивезена на каторжні роботи до Казахстану. Після повернення до Львова, у 1946 р., п. Марія довший час проживала зі своєю старенькою мамою Христиною, якій на той час виповнилося 89 років. Лише у жовтні 1967 року їй надали дозвіл на виїзд до США[19], де її вже з нетерпінням чекали чоловік та діти.

Сини закінчили гімназію «при допомозі доброї бабусі-тещі і шваґра». Найстарший Роман (1918 р. н.) і середущий Ярослав (1921 р. н.) закінчили університетські студії в Німеччині[20]. Згодом Роман закінчив богословські студії, прийняв священичі свячення і вступив до Згромадження Отців Редемптористів (ЧНІ) в Канаді, а Ярослав став лікарем, проживав і працював у США. Наймолодший син о. Григорія Музички – Євген (1922 р. н.) – загинув у лавах УПА[21].

За цими короткими штрихами біографії о. Григорія Музички криється неймовірне, героїчне змагання цього священика, чиє серце «було наскрізь українське», власне за Бога й Україну.

Peter Hantsyuk

Competition for God and Ukraine: touches to the portrait Father Hryhoriy Muzychka (1889 – 1978)

This article attempts to reconstruction biography Greek Catholic priest Fr. Hryhoriy Muzychka, associate and organizer of Ukrainian national spiritual and cultural life in the territory Zhuravenschyny, catechist schools and branches Secretary "Enlightenment" and "farmers" City Commissioner Zhuravno in times WUPR pastor and villages Golesz Chertizh in Zhuravenschyni, long-term prisoner Polish prisons, who ended his life in exile in 1978.

Keywords: *Father Hryhoriy Muzychka, seminary, catechists, "Enlightenment", "farmer", Commissioner m. Zhuravno, WUPR pastor, Zhuravenschyna, Russophilism, patriot prisoner Polish prisons, immigration.*

[16] Свобода. – 1978. – 14 грудня. – С. 8.
[17] Там само. – С.8
[18] Волинець Л. Гуцульська різьблена касетка… // Сівач. – 2013. – 29 грудня. – С.
[19] Свобода. – 1978. – 14 грудня. – С.8
[20] Музичка Г., о. У змаганнях за українську Журавенщину… – С.416
[21] Сівач. – 2013. – 29 грудня. – С.



о. радник Григорій Музичка

Фото 1. Портрет о. Григорія Музички